

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA

CRUELMENT CREATIUS



L'arrenqueixals, M. Caravaggio,
1607-1608

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

Material per al docent i l'alumnat

Anna M. Moreno-Bedmar

Membre del grup ARA



aplicació de la recerca per a l'aula
didàctica de la llengua i la literatura

Trobareu més seqüències a la pàgina web del grup:

www.ub.edu/aradll

Informació per al docent

Objectius específics. Al final de l'activitat, l'alumnat hauria de ser capaç de:

- Ser capaços de realitzar hipòtesis i anticipacions a partir d'un seguit de preguntes i activar els coneixements previs.
- Entendre i analitzar tres microcontes de temàtica cruel mitjançant la reflexió gramatical, estructural, formal, lèxica, literària i del procés lector per, d'una banda, comprendre i consolidar la comprensió del text, i de l'altra, reconèixer els trets característics que els relacionen i defineixen.
- Reflexionar sobre la comprensió dels textos a partir d'elements paratextuals, formals, de contingut i el treball multimodal.
- Reescriure els microcontes a través de la reelaboració multimodal amb l'ajuda d'imatges i rodolins (auca) o seguint unes consignes concretes.



L'arrencaqueixals, M. Caravaggio, 1607-1608

Nivell recomanat: 3r d'educació secundària

Durada: 6 hores

Cinc cèntims sobre l'obra escollida:

La proposta que presentem per treballar relats breus al tercer curs d'educació secundària es basa en diversos microcontes d'[Isabel-Clara Simó](#), una autora que ha escrit en tots els gèneres literaris i amb una trajectòria centrada en el públic adult, tot i que ha conreat la literatura infantil i juvenil. Els microcontes que hem triat estan destinats a un públic adult però en dos dels textos els protagonistes són infants i, per tant, compleixen un dels requisits de la literatura adreçada a joves; la identificació del lector. Un dels trets dels microcontes és que no tenen títol, simplement estan numerats ("1", "2" i "11"), aspecte que ens semblava un repte interessant de treballar. S'han seleccionat del llibre [Perfils cruels](#), 1995, Edicions 62. Aquesta obra se centra en la violència i la

crueltat inútil, tema que ja es palesava al recull de contes anterior *Històries perverses* (1992), guanyador del premi Crítica Serra d'Or. *Perfils cruels* té una primera part amb relats diversos que tenen com a nexes el patiment, i una segona part, amb el nom de "13 contes mínims" on l'escriptora il·lustra un ventall de breus crueltats.

Orientacions metodològiques:

Aquesta seqüència didàctica pretén introduir els alumnes en la comprensió de tres "contes mínims", i afavorir les estratègies lectores i d'escriptura. Està formada per sis activitats principals distribuïdes en els moments següents: abans de la lectura amb l'activació dels coneixements previs (tasca 1), durant la lectura amb la comprensió del que s'explica al text (tasques 2, 3 i 4) i després de la lectura amb la interpretació del contingut (tasca 5) i producció (activitat 6).

S'integra la comprensió pautada i guiada dels textos (de forma individual i grupal) a través d'aspectes de reflexió gramatical (temps verbals, adjectivació, adverbis), estructurals i formals (identificar l'estructura, treballar els finals i els inicis o el títol com a paratext), lèxics amb la deducció dels significats pel context, i de procés lector que facilitin estratègies lectores com ara el reconeixement de les inferències i dels recursos que emprava l'autora (ironia, exageracions, clímax). A més també es fa una anàlisi dels personatges (accions, funcions socials) o s'introdueixen aspectes multimodals com el treball d'observació d'un quadre com a recurs per comprendre i consolidar la comprensió del text.

Més endavant es treballen els trets que uneixen els tres microcontes per reconèixer-ne les característiques i finalment a la tasca de síntesi es pretén la recreació de microcontes segons unes consignes concretes. La resta d'orientacions s'expliquen detalladament a l'apartat de la seqüència d'activitats per al docent

Indicacions per a l'avaluació formativa:

L'avaluació consistirà en la realització i l'observació de les activitats realitzades i la posada en comú durant la correcció en grup o parelles. En aquest sentit, l'avaluació formativa la farem tenint en compte la comprensió lectora amb la correcció de forma oral o per parelles de les tasques de les sessions 2, 3, 4 i 5 i la producció escrita, amb les rúbriques que hi ha a l'activitat de la sessió 6

dedicada a la tasca de síntesi (Vegeu-les a la seqüència d'activitats per al docent). Aquesta tasca, prèvia la relectura dels textos treballats com a models, proposa la creació de microcontes o de produccions amb les imatges com a suport. Cal tenir en compte la rúbrica d'avaluació per poder valorar els alumnes. Cal deixar ben clars els criteris i que entenguin que cal tenir en compte les consignes donades a l'hora de fer l'activitat.

Consignes orals:

Les consignes orals que el docent dona als alumnes per a dur a terme aquesta seqüència didàctica estan especificades en l'apartat de la seqüència d'activitats per al docent.

Textos:

Els relats breus sobre el qual proposem la seqüència són els següents:

1

La nena monstruosa jeu al llit de l'hospital, on ha viscut sempre. No té cames; li falta part del crani; el fetge és inflat, immens. Obre l'únic ull i mira, terroritzada, la infermera que avança cap al llit, amb una injecció a les mans.

És una dona compassiva, la infermera, i es disposa a matar aquell monstre, que tant pateix. La nena no pot parlar, però el seu ull crida com una boca ferida: "No em matis! Jo vull viure!" Es fa tot fosc.

2

El nen arriba a casa amb una fulla de morera nova, fresca, cruixent, per als seus cucs de seda. En obrir la capsa, la troba plena de formigues que devoren els cucs. Els trossos dels cucs encara es belluguen, impotents. El nen deixa caure la fresca i cruixent fulla de morera i tanca de cop la capsa. L'endemà, la mestra el castiga per rebel: s'ha negat a cantar la bella cançó de les formiguetes...

11

Li tenia pànic al dentista, però no va tenir altre remei que anar-hi. El dentista li va dir que ho tenia tot podrit, que li havia d'arrencar totes les peces i fer-li una dentadura nova. Va estar set mesos sofrint com un cavall en una cursa de braus. El darrer dia, va sortir de la consulta tan content per

haver passat el llarg calvari que no va veure el cotxe que el va atropellar. Tenia un bell somriure, aquell cadàver.

Seqüència per al docent

Primera sessió

- *Coneixements previs.* A la primera sessió de contextualització intentarem partir d'un full en blanc, és a dir, a través d'un seguit de preguntes el docent anirà copsant quins coneixements previs tenen els alumnes sobre els textos breus (títols, gènere, contingut, espai, personatges i finals). Recomanem que l'activitat es faci de manera individual. El docent cal que verbalitzi que tot plegat és una aventura i que la imaginació i tot el seu bagatge literari és clau per respondre les qüestions que es plantegen.

1. Abans que llegeixis tres textos breus d'Isabel-Clara Simó, intenta respondre les següents preguntes:

- Els títols ens donaran pistes del contingut?
- Hi haurà elements fantàstics o reals?
- A quin gènere poden pertànyer?
- Hi haurà més diàleg o descripcions?
- Els personatges seran plans o rodons?
- L'espai serà conegut o exòtic?
- El final serà obert o tancat?
- El final serà sorprenent o no?

-*Descobrim els títols i intertítols.* Presentarem el títol del llibre *Perfils cruels* i l'intertítol de l'apartat dedicat als relats breus "13 contes mínims" i d'aquesta manera treballarem l'anticipació i les hipòtesis de lectura.

És important el fet que els textos breus tinguin com a títol nombres, ja que no ens ajuda a l'hora d'afavorir la formulació d'hipòtesis, però cal destacar, en canvi, que si focalitzem la mirada en l'obra i el títol se'ns obren possibilitats suggerents.

D'una banda, *Perfils cruels* amb la idea de patiment, i de l'altra, "13 contes mínims", que ens duu cap a la simbologia dels nombres. Així mateix, que els textos siguin breus ens permet jugar i reflexionar sobre el possible contingut i missatge, tot fent hipòtesis. L'anàlisi sintàctica ens ajuda també al treball integrat i a entendre els títols. Aquestes tasques (2 i 3) es recomana fer-les individualment.

2. Tot seguit, et donarem una pista sobre els microcontes que llegiràs. *Perfils cruels* és el títol del llibre d'on s'han extret els contes i la segona part del llibre dedicada als microcontes s'anomena "13 contes mínims". Omple la graella següent amb el que et suggereixin els títols.

Títols	Escriu el possible contingut que dedueixis	Segons la resposta anterior destaca'n una paraula clau	Analitza sintàcticament
Perfils cruels			Perfils cruels N Adj SN
13 contes mínims			13 contes mínims Det N Adj SN

3. El títol "13 contes mínims" ens ofereix informació diversa sobre l'estructura del text i el nombre de contes. Respon:

- Quina connotació té el número 13? Per què? Posa algun exemple.
- Quin dia de la setmana relaciones amb el número 13? I a la cultura anglosaxona?
- Justifica una possible relació entre el número 13 i el títol *Perfils cruels*?
- Quina extensió creus que poden tenir aquests "contes mínims" Per què?

-*Reelaboració a partir d'informacions noves.* Els alumnes, gràcies a les informacions de les tasques 2 i 3, haurien de tornar a respondre les qüestions de l'activitat 1. Cal que el docent deixi clar que no



aplicació de la recerca per a l'aula
d'activitats de llenguatge a l'aula

es tracta de respondre el mateix, sinó que cal que reflexionin a partir del que s'ha treballat a les tasques anteriors i intentin extreure conclusions.

4. Torna a respondre les preguntes de la primera tasca a partir de les respostes de les tasques 2 i 3.

-Els títols ens donaran pistes del contingut?

-Hi haurà elements fantàstics o reals?

-A quin gènere poden pertànyer?

-Hi haurà més diàleg o descripcions?

-Els personatges seran plans o rodons?

-L'espai serà conegut o exòtic?

-El final serà obert o tancat?

-El final serà sorprenent o no?

Segona sessió

-*Lectura inicial individual.* Es duu a terme una primera lectura individual en què l'alumne llegeix el text "1", en fa una primera comprensió i intenta resoldre els dubtes lèxics que se li puguin presentar a partir del context de la història.

-Llegeix el text següent i respon les preguntes:

1

*La nena monstruosa **jeu** al llit de l'hospital, on ha **viscut** sempre. No té cames; li falta part del crani; el fetge és inflat, immens. Obre l'únic ull i mira, terroritzada, la infermera que avança cap al llit, amb una injecció a les mans.*

*És una dona compassiva, la infermera, i es disposa a **matar** aquell monstre, que tant **pateix**. La nena no pot parlar, però el seu ull crida com una boca ferida: "No em matis! Jo vull viure!" Es fa tot fosc.*

Isabel-Clara Simó, *Perfils cruels* (1995)



aplicació de la recerca per a l'aula

didàctica de la llengua i la literatura

-En aquesta tasca ens centrem en l'estructura de la narració.

5. Indica el plantejament, el nus i el desenllaç del microconte.

-*Títol, element clau.* En aquesta tasca plantejem com el títol com a paratext té la funció d'ajudar a entendre el text. La manca de títol, com ja hem treballat anteriorment, no ha de ser un obstacle si coneixem altres elements paratextuals o textuals. "Batejar" el text és important, cal que el docent deixi clar que el títol ha de ser clar i concís, una clau de lectura.

6. Quin títol li posaries al text? Argumenta la resposta.

-*Reflexió gramatical.* Les tasques 7, 8 i 9 (hem completat la graella d'exemple) permeten fer un guiatge individual per comprendre el text gràcies a la gramàtica (temps verbals, adjectivació i adverbis) i focalitzar en la descripció tant de l'acció que transcorre com dels personatges (definites per les pròpies accions i els adjectius).

7. Copia tots els verbs del text i indica el temps. Creus que els temps verbals tenen relació amb el desenvolupament de l'argument. Justifica la resposta.

8. Substitueix l'adverbi "sempre" per un altre o per una expressió que tingui el mateix significat.

9. Omple la graella següent segons els que es demana. En el cas dels verbs, hem destacat en negreta els que has de col·locar.

Personatges	Descripció	Adjectius		Verbs	
		Connotació positiva	Connotació negativa	Connotació positiva	Connotació negativa
Nena	Monstruosa, sense cames, crani incomplet, fetge inflat i immens. Un sol ull, no parla		Monstre, inflat, immens	Viure	Jeure, faltar, patir
Infermera	Compassiva	Compassiva		Matar	Matar

-Tot seguit ens centrem més en el personatge com a element de la narració i en les seves postures i funcions socials. En concret, treballarem els dos protagonistes: la infermera i la nena malalta.

Quant als personatges, cal tenir en compte el següent:

La infermera. És aquella persona que guareix, que ajuda el metge i el malalt, que té un codi deontològic. Tanmateix esdevé la persona que lleva la vida al malalt, en aquest cas, la nena. Sembla que ho fa perquè és compassiva.

La nena. Té una vida de patiment, li manquen parts del cos (és una nena monstruosa); però malgrat tot vol viure.

Conceptes que cal treballar: prejudicis i patiment.

Aquest tipus de text necessita d'una bona relectura perquè ens ajuda a interpretar-lo millor. Cal fer una lectura reflexiva amb tot el grup classe per poder interpretar i inferir.

10. Quines accions caracteritzen els personatges? Són antagòniques? Cal que debateu en parelles.



aplicació de la recerca per a l'aula

digitalització de la recerca a l'aula

-A continuació cal que el docent incideixi en el que és moral i el què és ètic. En aquest moment es poden introduir aspectes de tutoria i fer un debat, com al final de la sessió (eutànasia). Per fer-ho, podem consultar el DIEC i fer un petit debat per deixar clars els conceptes.

DIEC:

ètic. -a

[1839; del ll. *ethīcus*, i aquest, del gr. *ēthikós*, der. de *ēthos* 'costum, caràcter']

1 adj Relatiu o pertanyent a l'ètica.

2 adj Que es capté segons els principis de l'ètica i els sentiments, els deures, etc., que en deriven; moral.

3 f 1 Conjunt de principis i regles que regulen el comportament i les relacions humanes. *Ètica professional. Actua sense cap mena d'ètica.*

2 FILOS Ciència que determina la rectitud i el sentit del comportament humà, segons uns principis normatius dels quals es deriven uns deures i unes obligacions.

3 ètica de situació FILOS Ètica segons la qual la decisió moral depèn de cadascuna de les situacions concretes en què hom es troba, sense possibilitat de remetre's a una norma objectiva prefixada.

4 ètica mèdica BIOL MED FILOS Bioètica.

Moral

[s. XIV; del ll. *moralis*, íd., der. de *mos*, *moris* 'costum, estil de viure']

1 adj 1 Que concerneix els costums, actes i pensaments humans respecte a llur bonesa o malesa.

2 adj Que es capté segons els principis de la moral i els sentiments, deures, etc., que en deriven;

3 f 1 Comportament, acció o obligació que respon al que és moral.

4 f p ext Ànim, capacitat de mantenir-se ferm en l'actitud que hom creu més pròpia i digna. *Aquel*

5 adj Relatiu o pertanyent a l'ànima, per oposició a *material*. *El món moral.*

HOM: **mural**.

11. La infermera desenvolupa una funció social? Quina? És ètica la postura final de la infermera?

Per què?

-*Reflexió sobre el final.* Tot seguit ens centrarem en el final, les sensacions que provoca i la figura retòrica que s'empra. L'impacte que provoca en el lector serà el fil conductor per tractar el tema emocional, un aspecte que podem treballar a tutoria.

12. El final del microconte és clau "La nena no pot parlar, però el seu ull crida com una boca ferida: "No em matis! Jo vull viure!" Es fa tot fosc." perquè arriba al desenllaç.

-Quina sensació us ha provocat?

- * Sorpresa
- * Angoixa
- * Horror
- * Pena
- * Crueltat
- * Ràbia
- * Altres:

- Explica el significat del fragment "el seu ull crida com una boca ferida". Quina figura retòrica empra l'autora?

-El final és obert o tancat?

-*Debat en petits grups per definir el tema del text.* Les qüestions anteriors ens menaran a tractar el tema de l'eutanàsia. En grups de quatre se cercarà el significat al diccionari i es posarà en comú, a través de l'argumentació segons les postures de les protagonistes del text. De nou, es pot treballar a tutoria el concepte i generar un debat. Es recomana que a la pissarra es faci un mapa conceptual per tal d'aclarir les diferents postures.



aplicació de la recerca per a l'aula

13. Tot seguit debatrem sobre el concepte d'eutanàsia. En grups de quatre caldrà que cerquem al diccionari el significat i que argumentem per parelles. Dos membres se situaran des de la perspectiva de la infermera i els altres de la nena.

Tercera sessió

-*Lectura inicial individual.* Es duu a terme una primera lectura individual en què l'alumne llegeix el text "2", en fa una primera comprensió i intenta resoldre els dubtes lèxics que se li puguin presentar a partir del context de la història.

-Llegeix el text següent i respon les preguntes:

2

El nen arriba a casa amb una fulla de morera nova, fresca, cruixent, per als seus cucs de seda. En obrir la capsa, la troba plena de formigues que devoren els cucs. Els trossos dels cucs encara es belluguen, impotents. El nen deixa caure la fresca i cruixent fulla de morera i tanca de cop la capsa. L'endemà, la mestra el castiga per rebel: s'ha negat a cantar la bella cançó de les formiguetes...

Isabel-Clara Simó, *Perfils cruels* (1995)

-*L'estructura del text.* Treballem el començament del text a través de la primera frase i com l'adjectivació varia a mesura que avancen els fets. Cal incidir en la reflexió gramatical i que els alumnes vegin que la reflexió lingüística és important per a la comprensió del text.

14. Fixa't en el plantejament del microrelat "El nen arriba a casa amb **una fulla de morera nova, fresca, cruixent**, per als seus cucs de seda." La fulla de morera torna a aparèixer més endavant, digue's quina/quines diferències hi ha en l'adjectivació respecte al primer cop. Creus que té alguna finalitat? Argumenta-ho.

Títol, element clau. En aquesta tasca individual plantegem com el títol com a paratext té la funció d'ajudar a entendre el text, com a la sessió anterior cal que bategin el conte.

15. Quin títol li posaries al text? Argumenta la resposta.

-Els personatges i la funció social. En aquest cas la mestra té la funció d'ensenyar l'alumne des de l'empatia i l'assertivitat; tanmateix al relat breu acaba d'esdevenint una persona injusta amb l'alumne "rebel" per manca d'informació prèvia (l'accident amb les formigues i el cuc) i amb poca empatia i comprensió. Cal fer adonar l'alumnat d'aquests aspectes i treballar-los de forma grupal. Es suggereix també tractar el tema a tutoria.

16. La mestra desenvolupa una funció social? Quina?

-El tancament. El final ja l'hem tractat al microconte anterior per copsar la crueltat i el cop d'efecte que provoca l'autora. De nou, veiem que el final impacta per la crueltat reincident que apareix. Cal que per parelles es debati i es posin en comú les idees. Per amenitzar el final es pot cercar la cançó de les formiguetes (tasca 18) i trobar alguna clau de lectura complementària.

El docent pot donar pistes si veu que els alumnes no troben relació, com ara que a la cançó els insectes són amables i, en canvi, al conte són cruels i no tenen una connotació positiva (com creu la mestra).

17. Analitza l'oració final del microconte. "L'endemà, la mestra el castiga per rebel: s'ha negat a cantar la bella cançó de les formiguetes..." Per parelles penseu quina crueltat doble apareix al microconte.

18. Cerqueu la cançó de les formiguetes en aquest enllaç:

<http://bibliopoemes.blogspot.com.es/2008/06/poesia-de-les-formigues-poemes.html>

Quarta sessió

-*Lectura inicial individual*. Es duu a terme una primera lectura individual en què l'alumne llegeix el text "11", en fa una primera comprensió i intenta resoldre els dubtes lèxics que se li puguin presentar a partir del context de la història.

-Llegeix el text següent i respon les preguntes:

11

Li tenia pànic al dentista, però no va tenir altre remei que anar-hi. El dentista li va dir que ho tenia tot podrit, que li havia d'arrencar totes les peces i fer-li una dentadura nova. Va estar set mesos sofrint com un cavall en una cursa de braus. El darrer dia, va sortir de la consulta tan content per haver passat el llarg calvari que no va veure el cotxe que el va atropellar. Tenia un bell somriure, aquell cadàver.

Isabel-Clara Simó, *Perfils cruels* (1995)

-*L'estructura del text*. Treballem de forma individual l'estructura mitjançant la manca de l'inici, gràcies al recurs 'in media res'. Es refereix al fet de començar el text en el moment àlgid dels fets, sense els antecedents previs.

19. En l'estructura del conte hi manca una part, quina? Com se'n diu a aquest recurs?

-*Títol, element clau*. En aquesta tasca individual és clau l'esforç de síntesi a l'hora de trobar un títol que s'adigui amb el text i alhora permeti la comprensió del text.

20. Quin títol li posaries al text? Argumenta la resposta.

-*Lèxic i expressions*. En aquest sentit ens centrarem en la deducció dels significats pel context i la substitució per expressions o mots semblants a les tasques 21 i 22.

21. Substitueix "pànic" i "però no va tenir altre remei que anar-hi" per expressions o paraules semblants.

22. Explica el significat i les connotacions de les expressions següents: "sofrint com un cavall en una cursa de braus" i "llarg calvari". Tot seguit substitueix-les per unes expressions semblants.

-*L'aspecte multimodal, eina de comprensió*. El treball d'observació d'un quadre com a recurs per comprendre i consolidar la comprensió del text en aquest microconte és cabdal.

En aquest sentit és important anar passant per les taules on es treballa per parelles per estimular, a través de preguntes o afirmacions, l'observació de l'obra proposada *L'arrenqueixals* de Caravaggio.

Caldria parlar de Caravaggio com un dels exponents de la pintura Barroca realista amb els seus retrats que s'oposen a la tendència del manierisme (Tintoretto). Se'ls ha de reclamar que es fixin en tot allò que se'ls demana (personatges, escena, espai, descripció, colors dels elements i del fons) i insistir en el recurs de la il·luminació (tècnica del tenebrisme).

El docent ha d'estar pendent del treball que fan els alumnes i insistir en la graella comparativa entre el text i el quadre, tot ajudant amb preguntes com ara: *creieu que les dents podrides del relat podien també ser presents al quadre? Com era la higiene al segle XVII? Trobeu que al quadre es percep clarament el patiment del pacient, i al microconte? En ambdós casos els pacients que van al dentista pateixen dolor perquè els han d'arrencar peces dentals, com s'expressa al text i com al quadre?*

23. Observa aquesta quadre de Caravaggio anomenat *L'arrencaqueixals* (1607-1608).



Per parelles cerqueu informació amb el mòbil, tauleta o portàtil sobre el pintor i fixeu-vos bé en el quadre.

- Quins són els personatges principals i quins els secundaris?
- Quina disposició tenen en l'escena? On passa l'acció?
- Feu una descripció dels rostres dels personatges centrals?
- Creieu que els colors del fons, la roba i els cossos són importants?
- Fixeu-vos en la il·luminació de l'escena, és rellevant? Per què?

Tot seguit relacionarem el quadre amb el text:

Fragments i expressions microconte	Escena/Descripció del quadre	Elements comuns entre el quadre (S.XVII) i el microconte (actualitat).
El dentista li va dir que ho tenia tot podrit , que li havia d'arrencar totes les peces i fer-li una dentadura nova.		
Va estar set mesos sofrint com un cavall en una cursa de braus .		
El darrer dia, va sortir de la consulta tan content per haver passat el llarg calvari		

-*El colofó final*. Ja hem vist que l'autora als finals treballa l'impacte i com és un recurs que empra a tots els textos de la SD. Preguntarem sobre les sensacions que provoca la lectura del final del text i del clímax que s'aconsegueix. Cal incidir en la crueltat final i la ironia existent entre el sintagma “bell somriure” i el nom “cadàver”.

24. Al final del text, arribem al punt àlgid, al clímax. La frase final: “Tenia un bell somriure, aquell cadàver.”, quina sensació us ha transmès?

* Sorpresa

* Angoixa

* Riure

* Sorpresa

* Horror

* Pena

* Crueltat

* Ràbia

* Altres:

-Creieu que l'autora podria haver prescindit d'aquest final? Per què?

Cinquena sessió

-*Posada en comú dels tres microcontes.* En aquesta fase treballarem els trets que uneixen els tres microcontes per reconèixer-ne les característiques. Ho farem des de diferents perspectives: paratextuals, formals i de contingut, i multimodal.

A l'activitat 25, tornarem a plantejar una de les qüestions d'abans de la lectura (tasca 3) per evidenciar com la manca de títols no ha de suposar un problema a l'hora de la lectura si coneixem el títol de l'obra.

25. Després de la lectura, ets capaç de justificar una possible relació entre el número 13 de l'intertítol "13 contes mínims" i el títol *Perfils cruels*?

-*L'adjectivació, element clau.* A mesura que ha anat avançant la SD hem tractat el paper de l'adjectivació tant en les accions com en els personatges. Ara és moment de fer balanç i veure com l'enumeració, l'exageració, el clímax, la presència de la crueltat són factors rellevants i comuns a tots els textos.

26. L'autora dels minicontes narra situacions extremes que a mesura que el text avança es fan més cruels. Fixa't en l'adjectivació que emprava per descriure els elements, els protagonistes o les accions. Troba-les i omple la graella següent. Com s'anomena aquesta figura retòrica?

Contes	Adjectivació	Situació extrema	Protagonistes	Efecte/s que provoca/quen en el lector
"1"				
"2"				
"11"				

- Les activitats 27, 28, 29 i 30 tracten aspectes formals i de contingut per tal de trobar semblances entre els textos (estructura, actituds dels personatges, presència de la crueltat). Es recomana fer-les en grups de quatre per afavorir el diàleg, la reflexió i els diferents punts de vista.

27. Explica si els finals dels tres microcontes t'han sorprès o ja te'ls esperaves? Són versemblants? Tenen algun punt en comú?

28. En els tres textos les actituds dels personatges tenen punts en comú, quins?

29. La crueltat és present en els microcontes treballats. Series capaç d'explicar breument per què?

30. Els textos coincideixen estructuralment o hi ha algunes diferències?

-*L'aspecte multimodal.* Finalment el treball d'imatges de forma individual permet dur a terme una tasca dinàmica i suggerent. El docent ha de deixar clar que la imatge ha de ser capaç de transmetre l'essència de cada text, per tant, cal que sigui prou clara i evocadora. Un altre punt clau és el peu de foto que ha d'acompanyar el text, prou explícit per complementar la imatge.

Si es vol, el docent pot demanar als alumnes que duguin revistes o diaris amb imatges per retallar o fer algun collage.

31. Il·lustra amb una imatge suggerent cada microconte i escriu una paraula o un sintagma com a peu de foto. Cal que justifiquis les respostes.

Minicontes	"1"	"2"	"11"
Imatges			
Peus de foto			

Sisena sessió

Tasca de síntesi. Aquesta darrera activitat individual se centra en la producció de microcontes seguint els models vistos durant la SD. Es presenten tres propostes i l'alumne n'ha de triar una. El que es proposa és, per una banda, la reelaboració multimodal d'un dels textos amb l'ajuda d'imatges i rodolins (auca) (opció A) i, per l'altra, la reescriptura o escriptura de minificions tot seguint unes consignes concretes que posen en relleu les característiques dels microcontes treballats a la SD) (opcions B i C). Totes tres tasques van acompanyades d'unes rúbriques d'avaluació que cal seguir. És important que el docent insisteixi en el fet que l'alumnat entengui les graelles i totes les consignes que es demanen.

32. Realitza una de les activitats finals de síntesi i desenvolupa-la.

A. Després de la relectura del text "1" intenta transformar en una auca de mínim 4 quadres l'argument. Per documentar-te sobre les auques pots cercar informació a:

<http://www.encyclopedia.cat/EC-GEC-0081851.xml>

<http://www.rodolins.cat/pages/auca.html>

Segueix les consignes d'aquesta rúbrica per dur a terme la tasca:

	Molt	Força	Poc	Gens
El text s'escriu seguint la normativa de la llengua catalana.				
El treball compleix els requisits del que ha de ser una auca				
Les imatges triades il·lustren l'argument				
El text que acompanya la imatge rima				
El text que acompanya la imatge és breu				
El quadre final és clar i no presenta ambigüitats				

B. Rellegeix el miniconte "2" i tot seguit redacta'n un de nou on aparegui una situació semblant entre un adult i un infant. Cal que l'argument traslladi la idea de la doble crueltat del relat i segueixi les característiques dels microcontes treballats a la SD.

Segueix les consignes d'aquesta rúbrica per dur a terme la tasca:

	Molt	Força	Poc	Gens
El text s'escriu seguint la normativa de la llengua catalana.				
La situació plantejada és similar a la del microconte "2"				
La doble crueltat del text és present				
S'identifiquen els trets característics dels microcontes treballats				
El final és colpidor				

C. A continuació has de cercar un antídoto que neutralitzi la negativitat del microconte "11". Cal que tornis a escriure el text en 1ª persona del singular i que utilitzis la mateixa figura retòrica i tècnica que l'autora (exageració, ironia, clímax...) Tanmateix, has de partir de la mateixa situació inicial i frase: "Li tenia pànic al dentista, però no va tenir altre remei que anar-hi.", però el text ha de tenir un sentit positiu.

Segueix les consignes d'aquesta rúbrica per dur a terme la tasca:

	Molt	Força	Poc	Gens
El text s'escriu seguint la normativa de la llengua catalana.				
El text compleix les consignes donades: temps, figura retòrica i tècnica.				
El text en el seu conjunt té un sentit positiu.				
Es fan servir exageracions al llarg del text fins arribar al clímax.				
Hi ha ironia.				

Seqüència per a l'alumnat

Primera sessió

1. Abans que llegeixis tres textos breus d'Isabel-Clara Simó, intenta respondre les següents preguntes:

-Els títols ens donaran pistes del contingut?

-Hi haurà elements fantàstics o reals?

-A quin gènere poden pertànyer?

-Hi haurà més diàleg o descripcions?

-Els personatges seran plans o rodons?

-L'espai serà conegut o exòtic?

-El final serà obert o tancat?

-El final serà sorprenent o no?

2. Tot seguit, et donarem una pista sobre els microcontes que llegiràs. *Perfils cruels* és el títol del llibre d'on s'han extret els contes i la segona part del llibre dedicada als microcontes s'anomena "13 contes mínims". Omple la graella següent amb el que et suggereixin els títols.

Títols	Escriu el possible contingut que dedueixis	Segons la resposta anterior destaca'n una paraula clau	Analitza sintàcticament
Perfils cruels			Perfils cruels
13 contes mínims			13 contes mínims

3. El títol "13 contes mínims" ens ofereix informació diversa sobre l'estructura del text i el nombre de contes. Respon:

-Quina connotació té el número 13? Per què? Posa algun exemple.

-Quin dia de la setmana relaciones amb el número 13? I a la cultura anglosaxona?

-Justifica una possible relació entre el número 13 i el títol *Perfils cruels*?

-Quina extensió creus que poden tenir aquests "contes mínims" Per què?

4. Torna a respondre les preguntes de la primera tasca a partir de les respostes de les tasques 2 i 3.

-Els títols ens donaran pistes del contingut?

-Hi haurà elements fantàstics o reals?

-A quin gènere poden pertànyer?

-Hi haurà més diàleg o descripcions?

-Els personatges seran plans o rodons?

-L'espai serà conegut o exòtic?

-El final serà obert o tancat?

-El final serà sorprenent o no?

Segona sessió

Llegeix el text següent i respon les preguntes:

1

*La nena monstruosa **jeu** al llit de l'hospital, on ha **viscut** sempre. No té cames; li falta part del crani; el fetge és inflat, immens. Obre l'únic ull i mira, terroritzada, la infermera que avança cap al llit, amb una injecció a les mans.*

*És una dona compassiva, la infermera, i es disposa a **matar** aquell monstre, que tant **pateix**. La nena no pot parlar, però el seu ull crida com una boca ferida: "No em matis! Jo vull viure!" Es fa tot fosc.*

Isabel-Clara Simó, *Perfils cruels* (1995)

5. Indica el plantejament, el nus i el desenllaç del microconte.

6. Quin títol li posaries al text? Argumenta la resposta.

7. Copia tots els verbs del text i indica el temps. Creus que els temps verbals tenen relació amb el desenvolupament de l'argument. Justifica la resposta.

8. Substitueix l'adverbi “sempre” per un altre o per una expressió que tingui el mateix significat.

9. Omple la graella següent segons els que es demana. En el cas dels verbs, hem destacat en negra els que has de col·locar.

Personatges	Descripció	Adjectius		Verbs	
		Connotació positiva	Connotació negativa	Connotació positiva	Connotació negativa
Nena	Monstruosa, sense cames, crani incomplet, fetge inflat i immens. Un sol ull, no parla		Monstre, inflat, immens	Viure	Jeure, faltat, patir
Infermera	Compassiva	Compassiva		Matar	Matar

10. Quines accions caracteritzen els personatges? Són antagòniques? Cal que debateu en parelles.

11. La infermera desenvolupa una funció social? Quina? És ètica la postura final de la infermera?
Per què?

12. El final del microconte és clau "La nena no pot parlar, però el seu ull crida com una boca ferida:
"No em matis! Jo vull viure!" Es fa tot fosc." perquè arriba al desenllaç.

-Quina sensació us ha provocat?

* Sorpresa

* Angoixa

* Horror

* Pena

* Crueltat

* Ràbia

* Altres:

- Explica el significat del fragment "el seu ull crida com una boca ferida". Quina figura retòrica emprà l'autora?

-El final és obert o tancat?

13. Tot seguit debatrem sobre el concepte d'eutanàsia. En grups de quatre caldrà que cerquem al diccionari el significat i que argumentem per parelles. Dos membres se situaran des de la perspectiva de la infermera i els altres de la nena.

Tercera sessió

Llegeix el text següent i respon les preguntes:

2

El nen arriba a casa amb una fulla de morera nova, fresca, cruixent, per als seus cucs de seda. En obrir la capsà, la troba plena de formigues que devoren els cucs. Els trossos dels cucs encara es belluguen, impotents. El nen deixa caure la fresca i cruixent fulla de morera i tanca de cop la capsà. L'endemà, la mestra el castiga per rebel: s'ha negat a cantar la bella cançó de les formiguetes...

Isabel-Clara Simó, *Perfils cruels* (1995)

14. Fixa't en el plantejament del microrelat "El nen arriba a casa amb **una fulla de morera nova, fresca, cruixent**, per als seus cucs de seda." La fulla de morera torna a aparèixer més endavant, digue's quina/quines diferències hi ha en l'adjectivació respecte al primer cop. Creus que té alguna finalitat? Argumenta-ho.

15. Quin títol li posaries al text? Argumenta la resposta.

16. La mestra desenvolupa una funció social? Quina?

17. Analitza l'oració final del microconte. "L'endemà, la mestra el castiga per rebel: s'ha negat a cantar la bella cançó de les formiguetes..." Per parelles penseu quina crueltat doble apareix al microconte.

18. Cerqueu la cançó de les formiguetes en aquest enllaç:

<http://bibliopoemes.blogspot.com.es/2008/06/poesia-de-les-formigues-poemes.html>

Quarta sessió

Llegeix el text següent i respon les preguntes:

11

Li tenia pànic al dentista, però no va tenir altre remei que anar-hi. El dentista li va dir que ho tenia tot podrit, que li havia d'arrencar totes les peces i fer-li una dentadura nova. Va estar set mesos sofrint com un cavall en una cursa de braus. El darrer dia, va sortir de la consulta tan content per haver passat el llarg calvari que no va veure el cotxe que el va atropellar. Tenia un bell somriure, aquell cadàver.

Isabel-Clara Simó, *Perfils cruels* (1995)

19. En l'estructura del conte hi manca una part, quina? Com se'n diu a aquest recurs?

20. Substitueix "pànic" i "però no va tenir altre remei que anar-hi" per expressions o paraules semblants.

21. Quin títol li posaries al text? Argumenta la resposta.

22. Explica el significat i les connotacions de les expressions següents: "sofrint com un cavall en una cursa de braus" i "llarg calvari". Tot seguit substitueix-les per unes expressions semblants.

23. Observa aquesta quadre de Caravaggio anomenat *L'arrencaqueixals* (1607-1608).



Per parelles cerqueu informació amb el mòbil, tauleta o portàtil sobre el pintor i fixeu-vos bé en el quadre.

a) Quins són els personatges principals i quins els secundaris?

b) Quina disposició tenen en l'escena? On passa l'acció?

c) Feu una descripció dels rostres dels personatges centrals?

d) Creieu que els colors del fons, la roba i els cossos són importants?

e) Fixeu-vos en la il·luminació de l'escena, és rellevant? Per què?

Tot seguit relacionarem el quadre amb el text:

Fragments i expressions microconte	Escena/Descripció del quadre	Elements comuns entre el quadre (S.XVII) i el microconte (actualitat).
El dentista li va dir que ho tenia tot podrit , que li havia d'arrencar totes les peces i fer-li una dentadura nova.		
Va estar set mesos sofrint com un cavall en una cursa de braus .		
El darrer dia, va sortir de la consulta tan content per haver passat el llarg calvari		

24. Al final del text, arribem al punt àlgid, al clímax. La frase final: “Tenia un bell somriure, aquell cadàver.”, quina sensació us ha transmès?

- * Sorpresa
- * Angoixa
- * Riure
- * Sorpresa
- * Horror
- * Pena
- * Crueltat
- * Ràbia
- * Altres:

-Creieu que l'autora podria haver prescindit d'aquest final? Per què?

Cinquena sessió

25. Després de la lectura, ets capaç de justificar una possible relació entre el número 13 de l'intertítol "13 contes mínims" i el títol *Perfils cruels*?

26. L'autora dels minicontes narra situacions extremes que a mesura que el text avança es fan més cruels. Fixa't en l'adjectivació que emprava per descriure els elements, els protagonistes o les accions. Troba-les i omple la graella següent. Com s'anomena aquesta figura retòrica?

Contes	Adjectivació	Situació extrema	Protagonistes	Efecte/s que provoca/quen en el lector
"1"				
"2"				
"11"				

27. Explica si els finals dels tres microcontes t'han sorprès o ja te'ls esperaves? Són versemblants? Tenen algun punt en comú?

28. En els tres textos les actituds dels personatges tenen punts en comú, quins?

29. La crueltat és present en els microcontes treballats. Series capaç d'explicar breument per què?

30. Els textos coincideixen estructuralment o hi ha algunes diferències?

31. Il·lustra amb una imatge suggerent cada microconte i escriu una paraula o un sintagma com a peu de foto. Cal que justifiquis les respostes.

Minicontes	"1"	"2"	"11"
Imatges			
Peus de foto			

Sisena sessió

32. Realitza una de les activitats finals de síntesi i desenvolupa-la.

A. Després de la relectura del text "1" intenta transformar en una auca de mínim 4 quadres l'argument. Per documentar-te sobre les auques pots cercar informació a:

<http://www.encyclopedia.cat/EC-GEC-0081851.xml>

<http://www.rodolins.cat/pages/auca.html>

Segueix les consignes d'aquesta rúbrica per dur a terme la tasca:

	Molt	Força	Poc	Gens
El text s'escriu seguint la normativa de la llengua catalana.				
El treball compleix els requisits del que ha de ser una auca				
Les imatges triades il·lustren l'argument				
El text que acompanya la imatge rima				
El text que acompanya la imatge és breu				
El quadre final és clar i no presenta ambigüitats				

B. Rellegeix el miniconte "2" i tot seguit redacta'n un de nou on aparegui una situació semblant entre un adult i un infant. Cal que l'argument traslladi la idea de la doble crueltat del relat i segueixi les característiques dels microcontes treballats a la SD.

Segueix les consignes d'aquesta rúbrica per dur a terme la tasca:

	Molt	Força	Poc	Gens
El text s'escriu seguint la normativa de la llengua catalana.				
La situació plantejada és similar a la del microconte "2"				
La doble crueltat del text és present				
S'identifiquen els trets característics dels microcontes treballats				
El final és colpidor				

C. A continuació has de cercar un antídot que neutralitzi la negativitat del microconte "11". Cal que tornis a escriure el text en 1^a persona del singular i que utilitzis la mateixa figura retòrica i tècnica que l'autora (exageració, ironia, clímax...) Tanmateix, has de partir de la mateixa situació inicial i frase: "Li tenia pànic al dentista, però no va tenir altre remei que anar-hi.", però el text ha de tenir un sentit positiu.

Segueix les consignes d'aquesta rúbrica per per dur a terme la tasca:

	Molt	Força	Poc	Gens
El text s'escriu seguint la normativa de la llengua catalana.				
El text compleix les consignes donades: temps, figura retòrica i tècnica.				
El text en el seu conjunt té un sentit positiu.				
Es fan servir exageracions al llarg del text fins arribar al clímax.				
Hi ha ironia.				